

Remissyttrande
Datum 2019-02-01
Diarienummer RS 2019–00573

Utbildningsdepartementet

Remissyttrande för betänkande - Framtidens specialistsjuksköterska - ny roll, nya möjligheter

Västra Götalandsregionen har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Remiss av betänkandet Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77)

Västra Götalandsregionen ställer sig positiva till att utredningen ytterst fokuserar på att skapa en infrastruktur för att stärka både specialistutbildningen och den specialistutbildade sjuksköterskans yrkesroll i framtidens hälso- och sjukvård. Förslagen i betänkandet leder samlat till nya roller och fler utbildningsmöjligheter för den specialistutbildade sjuksköterskan vilket ökar såväl förutsättningarna för ett livslångt lärande som attraktiviteten för yrket. Västra Götalandsregionen framhåller att det är viktigt att beakta det pågående arbetet med omställningen inom sjukvården, och behovet av framtida specialiteter i förhållande till detta.

Västra Götalandsregionen vill framhålla följande synpunkter:

1. Ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeutbildning

Förslaget till en förändrad specialistsjuksköterskeexamen innebär att examen ska utgöras av en yrkesexamen på avancerad nivå med en omfattning av 60 högskolepoäng. Vidare ska liksom i dag ställas krav på legitimation som sjuksköterska som Socialstyrelsen har utfärdat. Om inte annat särskilt föreskrivs, får en sjuksköterska använda en titel som motsvaras av en specialistsjuksköterskeexamen endast om han eller hon har avlagt en sådan examen.

- Västra Götalandsregionen anser att specialistsjuksköterskeexamen ska ge både en yrkes- och en magisterexamen i omvårdnad enligt nuvarande examensbeskrivning. Examen på magisternivå efterfrågas av arbetsgivaren och är en examen som finns i andra jämbördiga utbildningar t.ex. lärare- och ingenjörutbildningar. Det är fler kvinnor än män utbildar sig mot en specialistsjuksköterskeexamen. Förslaget ger som resultat en kvinnodominerad avancerad utbildning som mister rätten till magisterexamen. Både ur ett arbetsgivarperspektiv och ur ett genusperspektiv är detta inte önskvärt.

Ansvar för sjuksköterskors specialisering ska fortsatt vara statens ansvar och bedrivs i form av högskoleutbildning vid universitet och högskolor.

Utredningen redovisar fyra olika modeller (A–D) för utformning av specialistsjuksköterskeexamen. Västra Götalandsregionen har följande synpunkter:

Modell C ses som det mest gångbara av de presenterade alternativen. Det kan innebära att nya och mer behovsanpassade utbildningar kan komma till stånd.

Webbplats:
www.vgregion.se

E-post:
regionstyrelsen@vgregion.se

Modell C innebär att de tre inriktningarna intensivvård, anestesi- och operationssjukvård finns kvar tillsammans med en fjärde öppen inriktning som får ett mindre antal styrande mål. Det resterande innehåll och inriktning får varje lärosäte ansvara för. Förslaget innebär att nuvarande inriktningar fortfarande kan ges om det finns behov av dem.

Västra Götalandsregionen anser det positivt att de tre angivna områden för specialisering som syftar till att upprätthålla den nödvändiga kompetensen som behövs i samhället inom områdena akutsjukvård, operationssjukvård och intensivvård finns kvar, men är tveksamma till om verksamheterna är mogna för en fjärde öppen inriktning med ett mindre antal styrande mål. För detta fordras ett gediget kompetenskartläggningsarbete i regionens förvaltningar och krav på betydligt större och omfattande samverkan med regionens lärosäten.

Det finns risker när det gäller en fjärde öppen inriktning med ett mindre antal styrande mål och vars resterande innehåll och inriktning varje lärosäte får ansvara för. I Västra Götaland finns fyra lärosäten och det finns en risk att den fjärde inriktningen i högre grad utformas utifrån lärosätens förutsättningar och intresse snarare än utifrån hälso- och sjukvårdens behov. Därtill kan det bli stora skillnader på indelning och innehåll mellan olika lärosäten och specialistutbildningar skapas som inte blir nationellt gångbara.

2. Krav på särskild behörighet för tillträde till specialistsjuksköterskeutbildningen

Västra Götalandsregionen anser inte det är befogat att ta bort möjligheten att ställa krav på särskild behörighet för specialistsjuksköterskeexamen. Arbetslivserfarenhet skall vara ett krav för att sjuksköterskan skall ha kunskap och känna trygghet i sin yrkesroll och är viktigt ur ett patientsäkerhetsperspektiv. Västra Götalandsregionen anser att utredningen saknar goda argument för att ta bort kravet på yrkeserfarenhet som särskild behörighet för specialistsjuksköterskeexamen.

3. Avancerad klinisk specialistsjuksköterska

En ny yrkesexamen på 120 hp föreslås införas som ska ligga till grund för legitimation som Avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS). Här anges generella examensmål, vilket gör att område för specialisering inte regleras. Kraven för tillträde till utbildningen kommer att vara legitimerad sjuksköterska med en tvåårig påbyggnad på avancerad nivå. Utredningen föreslår att AKS ska regleras som ett ensamrättsyrke i likhet med läkare och barnmorskor.

Västra Götalandsregionen ställer sig positiv till en ny yrkesexamen på avancerad nivå omfattande 120 hp som ska ligga till grund för en Avancerad Klinisk Specialistsjuksköterska (AKS). Västra Götalandsregionen anser dock inte det motiverat att AKS regleras som ett ensamrättsyrke och anser inte att en andra legitimation utöver sjuksköterskelegitimationen ska införas för AKS.

För att AKS skall få genomslag krävs kulturella förändringar som ger acceptans för en ny yrkesroll. AKS blir en naturlig del av uppgiftsväxling och karriärutvecklingsmodellen för sjuksköterskor i Västra Götalandsregionen.

4. Krav på fortbildning i lagstiftning

Utredningens förslag innefattar krav på systematisk och fortlöpande fortbildning för AKS, specialistsjuksköterskor, barnmorskor samt röntgensjuksköterskor. Detta innebär förändringar i HSL samt att Socialstyrelsen ska bemyndigas att meddela föreskrifter. Utredaren hänvisar till Yrkeskvalifikationsdirektivet (YKD). Västra Götaland anser att kravet på systematisk och fortlöpande fortbildning är bra för alla parter. Den formella- och den reella kompetensen i förhållande till vetenskapen där fortbildningen utgör en del, måste efterfrågas av arbetsgivaren och ha betydelse för karriärutvecklingen för yrkesutövarna. En ökad reglering skulle bidra till både ökad patientsäkerhet och ökad attraktivitet för sjuksköterskeyrket. För detta krävs att arbetsgivaren har goda kompetenskartläggningsverktyg för identifiering och systematik. Systematisk och fortlöpande utbildning skall gälla för alla yrkeskategorier

5. VULF-avtal (Vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning)

Utredaren föreslår att ett avtal motsvarande det så kallade ALF-avtalet ska ingås mellan staten och vårdgivare för utbildningar som leder till specialistsjuksköterskeexamen och AKS samt för vårdvetenskaplig forskning. Därutöver ska avtalet reglera statens ersättning till vårdgivarnas åtaganden att medverka i specialistsjuksköterske- och avancerad klinisk utbildning samt för den vårdvetenskapliga forskningen.

Grundutbildningen till sjuksköterska skulle enligt förslaget inte finnas med i avtalet.

Västra Götalandsregionen välkomnar en ökad finansiering av verksamhetsförlagd utbildning då ersättningsnivåerna idag inte motsvarar de kostnader regionen har för verksamhetsförlagd utbildning. Ökade forskningsanslag skulle möjliggöra ytterligare utveckling och förbättrad utbildningskapacitet inom området. Gränsdragningen att inte omfatta grundutbildning är tveksam.

6. Ökat antal fristående kurser

Västra Götalandsregionen anser förslaget positivt gällande öronmärkta medel för fler fristående kurser inom ramen för högskolans utbud för att möjliggöra vidareutbildning när det finns behov av det. Dessa kurser bör tas fram i nära samverkan med avnämarna. Kurserna skulle även kunna ingå i de olika specialistsjuksköterskeprogrammen. Innehållet i kurserna ska vara avpassat så att utvecklingen inom vården följs. Kurserna bör variera i omfattning mellan kortare kurser om 7,5–15 högskolepoäng till längre kurser om 30 högskolepoäng eller mer.

7. Förenade anställningar

Västra Götalandsregionen är positiva till förslaget om förenade anställningar och ser en betydande efterfrågan i verksamheterna. Intresset är stort även från specialistsjuksköterskor i regionen. Förenade anställningar har betydelse för att stärka upp den verksamhetsförlagda utbildningen.

Västra Götalandsregionen anser det viktigt att en förenad anställning får innehas bara av den som uppfyller behörighetskravet för båda anställningarna. Innan någon anställs som lärare skall sjukvårdshuvudmannen ges tillfälle att yttra sig i ärendet, om anställningen ska vara förenad med en anställning vid en sjukvårdsenhet.

8. Samverkan

Det finns behov av att ytterligare formalisera samverkan för specialistsjuksköterskeutbildningen på regional och nationell nivå. Västra Götaland ställer sig bakom förslaget att det ska inrättas ett nationellt samverkansråd inom Regeringskansliet för strategiska frågor om samverkan mellan staten och huvudmännen som rör kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården. Dock anser vi att målgruppen för det nationella samverkansrådet inte enbart ska omfatta sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, barnmorskor och röntgensjuksköterskor utan samtliga legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården.

Samverkansrådet ger regeringen möjlighet att fortlöpande få information i frågor om kompetensförsörjningen för nämnda yrkesgrupper men även om utbildningsfrågor som dimensionering och kursutbud samt hur den befintliga kompetensen kan användas mer effektivt.

Det är viktigt att beakta kommande förslag från uppdrag lämnat till Socialstyrelsen och Universitetskanslersämbetet om samverkansarenor på nationell och regional nivå mellan aktörer med ansvar för kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör